

२१ शतकः तदपि भारतस्य संविधानः

प्रा. झांबरे कल्पना उत्तमराव
जी.के. रात्रीचे वाणिज्य महाविद्यालय, लातूर

१) प्रास्ताविकम् -

स्वतन्त्र भारतस्य महामानवः इति ख्यात डॉ. बासाहेब आम्बेडकर महोदयः भारतरत्न पुरस्कृत कर्ता दारिद्र्यः दाता, अस्पृश्य निवारणाः आनेकादी नाम्ने प्रसिद्धः आसीत् ।

अस्पृश्य समाजेण अस्पृश्यता निवारेण आन्दोलनस्य सूत्रधार असीत् । तस्य जीवनकाले स्थितः विविधान सामाजिक, राजकीय, राजनैतिक, मतः आकलन वस्तुनिष्ठ दृष्ट्या तदीयं जीवनं अवगतं भवेत् । तस्य सर्वेषु आदि निर्णयेषु समग्र देशस्य हितम् एवं समग्रः आसीत् जीवनरथ विविधा क्रीयाणां नियंत्रणार्थम् अनुशासनस्य आवश्यकः भवति । बाबासाहेब आम्बेडकरः शिष्यवृत्तिः तारकस्य अमेरिका विद्यापीठाः अर्थशास्त्र, राज्यशास्त्र पदवी प्रदान कृत्वा आसीत् ।

२) अस्पृश्य समाजे विचार प्रभावः -

बाबासाहेब आम्बेडकर अस्पृश्य समाजेन विचाराः भवति, टाईम्स ऑफ द इयर वर्तमाने विचार भवति । ' टाईम्स ऑफ द इयर ' वर्तमाने अस्पृश्य समाज बांधवान एकाः चळवळीस्य वृत्तपत्रे निर्माण करूतः संविधान अस्पृश्य समाजेन विविध कायदे कृत्वान दलित वर्गा, बालकान, वसतिगृह, उत्तम ग्रंथालय, प्रयोगविद्यालया सुविधा उपलब्धात्वान कृतस्य ।

अस्पृश्य बांधवान नौकरी आरक्षण संविधान कायदाः नमूद कुरुतः । देवालयः, समुद्रे, कुपनलिका जलं खुलस्य कुर्वान । अस्पृश्य समाजेन विविध कार्यक्षेत्रे विविध कार्य करूतः । तस्य विविध व्यापारे खुलं करोती ।

३) शिक्षण विचारस्य प्रभावाः -

ममः विदयाः उपास्य दैवतः

आदय दैवतः पूजा कृत्वा आमरणः ।

विदया कस्य संपादन ? तस्य कस्य वापर विदयायाम मार्गदर्शक विद्यार्थ्यानि कृत्वा । पीपल्स एज्युकेशन सोसायटी शिक्षण संस्था धोरण शिक्षण प्रसारक विकासाः सन्ती

तस्य आसान बौद्धिक, नैतिक, सामाजिक लोकांन विकासाः सन्ती
ज्ञान सम्पादनस्य तस्य ज्ञान आत्मसातसस्य संशोधनः महत्व आसीत ।

बालकः बरोबरः बालिकाः शिक्षण ब्रीदवाक्य आसीत

‘ विदया विनयेन शोभते ’

ज्ञान संपादनस्य क्रीय निरंतरं क्रिया आसीत । अध्यापकाः मुख्य आधारशिला आसिता ।
आध्यापकाः भारतदेशाः सारथी अस्ती । संविधानः शिक्षण प्रणाली प्रभावितः अस्ति

४) स्त्री (नारी) विचारस्य प्रभावा -

स्त्री विचारसरणी डॉ. बाबासाहेब आम्बेडकर आसीत । गृहं एके स्त्री सुशिक्षीताः तस्य
सम्बंध गृहं सुशिक्षीता ।

एकदा मिलींद महाविद्यालयाः द्वी बालिका प्रवेश घृत्वान । ८-१० दिने नियमिताः ।
महाविद्यालया बालिका आकस्मीकः बन्द, महाविद्यालयाः आर्थिक परीस्थीती दारिद्रता
बाबासाहेबान रुपयास्य व्यवस्थान कृत्वा ।

“ गृह लक्ष्मी अस्ती, नारी जननी, जगत जननी आसीत् ।

पुरुषाः संगती नारी शिक्षण आसीत । संविधान कायदे कृत्वा । संविधान कर्ता स्त्री शिक्षण
जागरूकाः आसीत । शिक्षण / ज्ञानसंपादना विविध कायदे घटना नमुदाः आसित् ।

नौकरी आरक्षणा, पदाः आरक्षणा, स्त्री कायदे विधवा निर्मूलन कृत्वा ।

कुलं व्यक्तिचिन्त स्थान चेदपि, स्वीकृतं व्यक्तिचिन्त भवेत वेदपि हिन्दुसमजस्य ‘
अस्पृश्यता’ घोररोगस्य निवारणाय

५) भ्रष्टाचार विचार प्रभाव -

डॉ. बाबासाहेब आम्बेडकर भ्रष्टाचार निर्मूलनाः तेन विविध उपाया आश्रीता । सामाजिक,
राजकीय, आर्थिक विषयान भ्रष्टाचार लुप्त, विविध कायदे संविधान नमूदः कृत्वान ।

स्व कर्तुत्वानस्य च अथक परिश्रयेन सकारात्मकका भावाः । त्रिसूत्री लोकशाही आत्मसात कुरुतः,
स्वातंत्र्य, समता, बंधुता घटना नमूद आसीत ।

चिकित्सा अविकृता प्रकटिता तेन । सम्पूर्णा प्रक्रिया आरब्धवान् अस्ति तथापि भावि परिणामदृष्ट्या का । निश्चयेनास्ति महत्वपूर्णा ।

समारोपा :-

बाबासाहेब आम्बेडकरः घटनाकारः, महानायक, महामानवः इति पदवी प्रदान आसीता भारतस्य एक रत्न, संविधान निर्माण कर्ता, भारतरत्न पावी प्रदान आसीतं ।

देशस्य भारत देश स्वातंत्र्य संविधान निर्माण करूतः, त्रिसूत्री लोकशाही, भारत स्वातंत्र्य, समता, बंधुता, लोकान, लोकस्य, लोकशाही धोरण इ. कायदे ।

“ प्रथम देश च समारोपः देश ”

समर्पणभाव देशाः ब्रिदवाक्य बाबासाहेब आम्बेडकर आसीत ।

धर्मशिक्षण मनुष्य जिवना, अतिमहत्वेन आवशकेन अस्ति ।

संदर्भ ग्रंथ :-

- १) तैतरीय उपनिषद्
- २) उवाचः
- ३) भगवद्गीता
- ४) पठोपनिषद्
- ५) गीत गोविंदम्